

נייר עמדה בנושא

חשיפת חידע על עבר תעבורתי לנהגים בתחבורה הציבורית

הדילמה

משטרת ישראל מנהלת רישום של הרשעות בתחום הפלילי. על מנת להגן על פרטיותו של כל אדם, אסור לגוף ציבורי או פרטי לדרוש מאדם להמציא תדפיס פלילי לכל צורך שהוא, כגון העסקה. כיום מועסקים כנהגים בתחבורה הציבורית ובחברות ההסעה נהגים רבים שנרשמו להם עבירות תנועה רבות, למרות העובדה שנהגים אלו מעורבים יותר בתאונות. מעסיקהם אינם יודעים זאת, בשל העובדה שהם מנועים מלבקש ממועמדים לעבודה גיליון רישום פלילי. החוק אמנם שולל מתן רישיון נהיגה כנהג אוטובוס, מונית ואמבולנס לבעלי עבירות שונות, אך זאת רק במצבים קיצוניים ביותר (סעיף 15ב לתקנות התעבורה). הדילמה היא, אם יש לאפשר פגיעה בפרטיותו של אדם על ידי חשיפת הרישום הפלילי שלו, כאשר הוא מבקש לשמש כנהג לצורכי הסעת אנשים.

המבט היהודי

המבט היהודי רגיש ביותר לצדדים השונים שעל כף המאזניים בדילמה זו, ומכריע ביניהם.

אי חשיפת המרשם הפלילי – החשיבות

חיסיון המרשם הפלילי מביא לידי ביטוי ערכי יסוד יהודיים. הערך הראשון הוא הזהירות בכבודו של אדם על ידי הימנעות מחשיפת מידע שלילי, כמאמר הכתוב: "לא תלך רכיל בעמך" (ויקרא יט, טז).

הערך השני הוא מתן האפשרות להינקות מעברו השלילי עם חזרתו בתשובה: "וְרָשָׁעַת הַרְשָׁע לֹא יִכְשָׁל בָּהּ בַּיּוֹם שֶׁיָּבוֹ מִרְשָׁעוֹ" (יחזקאל לג, יב). ברוח זו, נאסר להזכיר למי ששב בתשובה את חטאי העבר, כלשון הרמב"ם: "וחטא גמור הוא לומר לבעל תשובה: זכור מעשיך הראשונים, או להזכירן לפניו כדי לביישו" (הלכות תשובה ז, ח).

שמירת החיים וחובת הציבור להגן על עצמו

קריאת התורה "וְנִשְׁמַרְתֶּם מְאֹד לְנַפְשֵׁיכֶם" (דברים ד, טו) מורה לאדם לפעול באחריות רבה כלפי שמירת גופו תוך זהירות מפני סיכונים. ערך שמירת הגוף גובר על ערכים אחרים, עד שככלל אפילו ספק פיקוח נפש דוחה את רוב האיסורים שבתורה.

כה מתאים הדבר, שהמשכו של הפסוק שהבאנו לעיל "לא תלך רכיל בעמך" הוא הדרישה להתערבות ולסיוע לאדם אחר במקום סכנה: "לא תעמד על דם רעהו אני ה'" (ויקרא יט, טז). כאילו בא הכתוב לומר, כי למרות העיקרון החשוב של שמירת הפרטיות גובר העיקרון של שמירת החיים.

הכרעה

פוסקי הלכה התייחסו בביקורת לעובדה שלפעמים נוצרת בציבור תמונה שגויה, שלפיה ערך שמירת הפרטיות מועדף על פני ההגנה מפני פגיעה באדם :

וראיתי להזכיר פה על דבר אשר כל הספרי מוסר הרעישו את העולם על עוון לשון הרע, ואנכי מרעיש העולם להיפוך עוון גדול מזה, וגם הוא מצוי יותר והוא : מניעת עצמו מלדבר במקום הנצרך להציל העשוק מיד עושק,הייתכן שימנע מלהודיע לחבירו שיזהר ממנו, משום איסור לשון הרע?! הלא עונו גדול מנשוא, שעובר על "לא תעמד על דם רעך"!

(פתחי תשובה, שולחן ערוך אורח חיים, סימן קנו)

על כן, חובת הציבור להגן על עצמו, על דמו ועל דם ילדיו גוברת על הזהירות שלא לפגוע בפרטיותו של אדם.

הצעה מעשית

המציאות מורה שתאונות רבות מתרחשות על ידי נהגים מועדים. על כן, ככלל יש לאפשר למעסיק לבקש ממי שמבקש לעסוק בנהיגה ציבורית מידע על עברו התעבורתי.

עם זאת, לאור החשיבות של ערך השמירה על הפרטיות יש לצמצם את הפגיעה בו :

מוצע להגדיר **דרגות** שונות של עבר תעבורתי (על פי כללים שייקבעו בהתאם למספר העבירות, חומרתן ופרק הזמן שחלף). נהג הפונה למשטרה יוכל לקבל אישור על דרגת הבטיחות התעבורתית שלו, ולהציגה למעסיקו. כך לא ייחשף המעסיק לפרטים אישיים, אלא רק למשמעויות הרלוונטיות לשאלת ההעסקה כנהג.

נציין, שכמובן האפשרות לקבל את המידע תהיה בידי של הנהג בלבד, ולמעסיק לא תהיה אפשרות לקבל מידע זה באופן ישיר, אולם הוא יהיה רשאי להתנות את עבודת העובד בקבלת אישור על דרגת הבטיחות התעבורתית שלו.